

ЖЕНСКИ ПОКРЕТ

ОРГАН АЛИАНСЕ ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЉЕВИНИ С. Х. С.

Уредништво и Администрација Кт. Михалка, 45/1
Руководице слави уреднику Крунска 71.

Уреднице:
ВЕРА ЈОВАНОВИЋ

Београд, 1. априла 1927.
БРОЈ 5. — ГОДИНА VIII.

Власник: А. Ж. П.:
МИЛИЦА ДЕДИЈЕР

Излази 1 и 15. у месецу. — Годишња прег-
плата 48 динара. — Примерак 2 динара.

ЖЕНЕ СВИЈУ НАРОДА УЈЕДИНИТЕ СЕ

Иста, крупа, црна, слова нижу се по ступицима свију светских листова. Њихове прве нове истраје пред очима забринутих грађани и грађанка Југославије изазивајући мучна осећања и тешке успомене из 1914 год., за време аустријског ултиматума. Црне крилатице, са етикетом „Агенција Хаваз“, Париз, Лондон, Рим, прелећу Европом и узнемиравају мирне, радне масе народа.

Ко то ремети мир раднога света? Одакле се пуштају опасности које се одасе у рату? Где су конспиратори завере против крваво стеченога мира? Чији су то животи у опасности, па се звони на узбуну?

Пробуђена, национална, свест народа на истоку замкнута је да забодне пог у срце европског капитализма у Азији. Помућено здравно суђење европских капиталиста тражи препадом нове оријентације у Европи.

У државима где је велика социјална беда и неправда, диктатори њихови, пошто су погазили устав и законе своје земље, мисле да ће зла свога народа одлучити, ако положе права народа, уопште, и закораче у туђе границе.

Болесна машта империјалиста понова почиње старим махинацијама на Балкану. Опет се стварају и кују, по преживелој методи, „обручи“ око балканских земаља, првенствено око Југославије.

Али се заборавља на историју, која код занесених диктатора ништа не значи, да се само права лица, тешко која, а сваки обруч има, макар и једно, слабо место. И ми верујемо да ће позната присебност нашега народа, његово хладно схватање у најтежким тренуцима, његово чувано стрпљење нагрести и раскидати и овај обруч, као и оне из прошлости.

Нека се никад не смеће с ума да је малена предратна, Србија својим радом, здравим мишлицама, јаким живцима, нечувеним стрпљењем и зрелом памењу раскинула обруч турскога империјализма, тако, да је он, и победен, и постижен одмилмо у Азију, остављајући у Европи само свој реп, тамо где је некад била глава. А, већ, делови аустријског обруча још су у врлојевачкој од снажног удара србуњске правде.

По некадашњем начину почињу се опет из Европе бацати варнице на Балкан, измучени Балкан непрекидним ратовима, растрзан незајакљивим апетитом европскога империјализма.

Оно што је у овим приликама најжалосније јесте вечита заблуда балканских земаља, која никад не схватају где су њихови први интереси, заједничка срећа и општа опасност. Јер, у страшно, европском, рату најстрашнија епизода јесте борба између бугарског и српског народа; два братска народа, исте вере, језика и обичаја, два дела једне природе и етичке целине, загазила су „у крв до колена“, забадајући бајонете едни другима у груди; да одатле за себе узму само један орош славе, или сенку

пораза, што ће им и даље, бити иста брана, остављајући сличима богати пљен и наду на могућност поновног, међусобног, клања српскога и бугарскога народа.

Српске и бугарске жене, невинне жртве неразумног схватања и погрешне политике, тужни сведоци братоубилачке мржње и освете, време је да изађу из своје резерве Кирил Христов, бугарски песник, дао нам је преко свога песничкога искушења, бола и покајања миг за то. У речима великога песника има увек нечег пророчног.

У Југославији има једно, туžno, празно место. Нема сумње чије је оно: ту има да седе Бугарска. Тек ће онда запландати хармонија у њој, мир на Балкану. Неке у будућности бити границе између Југославије и Бугарске. На женама српским и бугарским је да не допусте да се та граница избрише крваву њихових мужева и синова. На њима је да преко тога великога јаза пуног мржње и погрешака из прошлости, преведу своје људе материнском љубављу.

Ми тражимо од нашег „Народног Женског Савеза“ да преузме хитну, искрену, живу, акцију у томе правцу. Јер срећа бугарског народа лежи у срећи српскога народа, пораз бугарскога народа у садашњости је пораз српскога народа у будућности.

Молимо жене, посланице, свију држава, да у својим парламентарима подигну свој глас, и осуде све оне које данас, из било каквих разлога, угрожавају мир и ремете својство мирних, радних, народних маса.

Постоји Интернационала Жена са девизом: Жене свију народа уједините се за мир, срећу и спас целог човечанства.

Европу понова захвата ратна нервоза. Једна од првих, и најважнијих тачака „Интернационалног Женског Савеза“ јесте пацифизам. Нека Интернационална Женски Савез не испушта из вида данашње прилике у Европи. Нека се користи искуством још једне Интернационале светске чија је девиза била: радици свију земаља уједините се. Али је она у једном тешком судбонесном моменту за цео свет застала србуњска, измеврила своју девизу, и пропустила да спречи страхан европски рат. Она је критичну ситуацију Европе предала у руке оних, који су је под лозинком „народи свију земаља уједините се“, повела у међусобно клање, беду и јад.

Леди Абдерден, понова прелећу Европом телеграмима, који сеју раздор међу народима и вагонстварају рат. Звоните на узбуну! Баца се вага на Балкан! Он ће је вратити у лице Европи и буну још цивилизацији, која треба да буде пропалатор мира!

Позивате под заставу Црвеног Крста жене целог света и организујте један налет противе неправде и незајакљивог апетита империјализма.

Београд,

Миљева Петровић.

Зашто треба да муж и жена буду равноправни

Велико социјално и етичко значење породице данас се оштарно признаје. Жена је важност у томе, што она емоционално љубави веке све своје љанове, па је по томе, расадници хуманих осећања, који се из тога ускога круга преносе у читаво друштво и чине да се и оно хуманизира. У другим приватним јединицама суделује човјек само с једним делом свога бића, у породици може он да нађе жарак за све стране своје природе. Само овјек може он заправо да живи као потпу човјек. И најпримитивнијим инстинктима и најидеалнијим осећањима задовољава породица. Породица је један мали свијет за себе, који све снаге човјека ставља у губитак. У породици може да се истакне највећа специфичност својстава појединих љанова, а да ипак не нестане међусобног разумевања и осећања. У породици каква она може да буде прате се са симпатијом и на око чудновата и парадоксна својства појединаца, јер се она проматрају у вези са читавом приредом свакога појединога члана, па се стога и са разумијевањем сусрећу.

С друге стране могло би се рећи да породица ради своје емоцијности и ради свога на традицијма основаног живота (дако доводи до тога, да у њој настаје неки мир, који убија, јер не допушта да нови угађаји, нове снаге осејаве дух старог или од државе. Ни такв њених свијетова, треба да долазе нове струје, које имају да прегледају нечисти зрак, који настаје у тако усмљеној омењеној целини.

Ти приговори могу доиста да се гледа како ставе и то онда кад се породица изолуира од свакога већег друштва, приватно или од државе. Ни такв њених свијетова, треба да долазе нове струје, које имају да прегледају нечисти зрак, који настаје у тако усмљеној омењеној целини.

Преко свих тешкоћа приједи ће она породица у којој буде сваки члан заправо оно мјесто које та иде и у којој сваки члан своју специфичну дужност потпуно изврши. Само таква породица биће права социјална и етичка вредноста.

До којег ће се ступња савршенства развити породица овици у првом редом од родитеља или још тожније о односу између мужа и жене. Ако је тај такав однос је однос између оних, који слуша и онага који заповиједа, онага који намеће и који прима долази један сваки у положај, који не доликује човјеку, а то јест да буде од другог употребљен као средство. У томе случају занемарени дио једне целине само да помаже друге да дође до своје потпуне сволуције, јак он сам мора да подноси, да змијек остане на мртвој тачки, да се ниједна од његових способности потпуно не развије, тај подређени положај дјелује остено на свакога тко се у њему налази био то мушкарца, што се много ријеђе догађа или била то жена.

У нашим приликама много је то чешће жена, она редовно улази у брак још младом, кад је много страна њених психичких способности још неразвијена. Добра зрелости, кад се до кулминације има развити све њене способности пројимљива она у браку, који је редовно такав да о њој само, о њеном интар-њем животу ништо, она сама не води право рачуна. Свакога јачега и емоционалнега навицка да се брине само за друге, жена заборавља, да се брине за себе, занемару изграђују своје личности на по-томе постаје неинтер-

есант самој себи, сувинша своје мјуде и непотребна за душевни развјатк своје дјене.

Док је друштвени поредак такав да се женином најважнијом задањом сматра да ради за породицу догте јој се мора омогућити ако се хоће да тој својој задањој потпуно удовољи, да у томе својем раду застане оно мјесто које ће јој омогућити, да јој тај посао буде не само посао него и средство, да потпуно развије своје способности. То је могуће једино у браку, који је основан на равноправности у којој су муж и жена потпуни другови, у којој никада једно друго не искористиће само за себе. У једној подређености не развијају се психичке снаге, не откривају се способности. У непрестаном затопљивању самога себе развија се хиља, лицемерство и лаж. Ако схватимо како је за одрасла човека неваровно да му се ускраћује ништа ништа у властитој раду, што је пријатан излет личне слободи, разумет ћемо зашто је тако породица тако често испуњена ситним и великим лажима. На њима сарађена често се руши и прије него што је и потпуно сарађена, јер из лажи не може да истане ништа друго него опет лаж.

Смисао и леготу браку даје само другарствено односе између мужа и жене. Такав брак неће ни кога ни јесу спречавати у њиховом развјатку.

У таквоме браку неће се жена, како то редовно бива, посве изгубити, већ ће она остати за себе изграђен индивидуум. Такве ће жене у своју породици имати интересе, који су у вези са њом самом а настојећи да им удовољи, прелазит ће она из оквира своје породице и у друге сфере социјалног живота и тиме припомићу томе, да из облика вањскога живота уље у њену породицу она свејанга, која јој је потребна, да се атмосфера у њој промени.

Као што не испуњава своје место у великој друштвеној заједници она породица, која се затвара и одијељује од свега што не спада у ње усски круг, па може то јаче и врдиједно од ње, тако не биће ни своју дужност према породици да испуни она мати, која према идеалима наших прабаба и праделова, који нису познавали комплицираних одношаја данашњег друштва, не прелазит свога живота према не гледа друго него што се у њој збива. Жићуви у браку, у којем ће се моћи свестрано развити, жена ће схватити да је и њена кућа тек једна грана једне велике целине, с којом је она уску срасла, која непрестано својим видљивим и невидљивим делом, једнако на њену породицу утиче затварала она очи пред тим фактом или не.

Заргеб.

Мира Воварина-Ночкова.

Политички преглед

Спољна политика

Наш сукоб с Италијом на путу је да се изврши благонамерној ишој хладнокривости и правилном схватању ситуације од стране јавног мишљења Европе.

Италијанска империјалистичка диктатура угрожава стаљно мир на Балкану. Њени многобројни уговори и споразуми са различитим тејдентцијама и тајним колузуцијама са извесним државима, а за који дио са Мађарском, дао нису оспаси као тираниски пакт или енглеско-италијански споразум о Абисинији, представљају италијански империјализам и нештошвање, да не кажемо, презирање

24/26/27

Друштва Народа. Оваква политика показује велику моралну кризу фашизма, јер тражи у спољној политици успех, да би се унутра у Италији спровела најгора диктатура и убила демократија.

У очима светске демократије наша земља је изашла из оне кризе као победилац. То је морална добит и сигурност за наш мир.

Ма како енглески империјализам и талијански фашизам имали и тренутне победе — обоје су осуђени на пропаст. Друга четврт XX века ослободиће свет од те море. Ревизија италијанско-албанског пакта се јасно намеће. Наша влада мора тражити сигурне гаранције да се могућности наше земље не изгубе у Албанији, која је изазвала у поводу, да нас Италија омет сумњивим пречетом као неке бунтовнице, и ако смо ми све учинили, да имамо пријатељске односе са Италијом.

Тираниски пакт има да дође пред Друштво Народа на проучавање. Чланови њени треба да се изјасне. Или не, или нија још самостално држава или не, али ако је самостална, какав протекторат треба да има од Италије кад је Друштво Народа позвано да биди над миром и безбедношћу целог света?

Најзад Друштво Народа треба да још и расправља о свима уговорима из пре регистрована. Ова кнаша од уговора међу државама убија, узглед, веру у моћ Друштва Народа и даје седам државама, објектима мале, налазе у станај стрешњи од великих; а то мета прогрес материјални и културни.

Ми смо у јошеним ранијем чланку казали на тактику италијанске политике према нашој земљи — тактику која има за циљ да нашу земљу усаме. Последњи догађаји показују да су ниско усамљене, али да у Бугари поновили исходе из 1915 године о Македонији, саврнујући данашњу Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца са Србијом из петнаесте године. Мађарска је послала Бетлена у Рим, а Румунија за мало да није послала владара.

Изјаве Русије, Пољске, Чехословачке, а нарочито Италије и Француске показују да је Енглеска увидела где је правде. Италијански покушај је пропao и осрамотио Италију за увек. Наша земља, које се 1919 год. изјаснила за независност Албанији и одбацила сваку комбинацију која би угрожавала независност њену, остане на томе гледишту. Европа ће увидети да је једине Италије и Балкана, који је Цариград, оживљава историју Аустро-Угарске и могућност ратова.

Други проблем који занима светску дипломатију је Кулизов предлог о смањивању поморског наоружања.

Амбасадорска конференција решила је да се укине војна контрола у Мађарској, Мала Антанта је поставила услове, а Француска је оца да свој пристанак. Остаје још да се донесе одлука о укидању војне контроле у Бугарској, па да поверујемо, да је мирољубиво завлада светом!

Кантонске трупе, нанеле су много штете Нанкину и побиле много странаца. Британске и америчке крстарице бомбардовале су Нанкин после дрског одговора кантонских трупа. Речи Министра Перлда, да ће наша земља се радити поправити дан обнове односа са Русијом, примене су у Русији врло добре. Орган Совјетске владе наглашава, да ће наша држава у спољној политици имати у Русији један нов основач од помоћи; а сумња и страх од комунал пропаганде унутра немају места.

Пољска је склопила уговор о припадству са нашим државом.

И. Јовичић.

Унутрашња политика

Спољашњи догађаји изванредно су дејствовали на наше унутрашње прилике. Сви, без разлике политичког убеђења, ступише као један у одбрану части и слободе своје земље и поштоване, да је Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца, која је склопила пакт, што у нашој непријатељској мисли. Истина је, да су непријатељи наше Краљевине припремали терен да нас ослабе и унутра шалани равете летке противу једног дела нашег народа, али су њима и осталим ровенима постигли супротно.

Изјаве г. Рађина пре позивак на Сучак и на друштво зборилица да се једино дају и дају политичка схватања не иму преко државне целине — а то је средна. Тежина и сложеност питања спољне политике показали су неопходност одбора за спољне послове. Више

но икад истине се, да спољна политика, од које зависи судбина државе и народа, не може бити поверена само једном човеку ма како високе интелигенције био и ма какве културе био; па ни једној страни, ма била у венини. Одбор за спољне послове био је израз читавог народа, кад би имао представнике свију странака.

Народна Скупштина одлучила је, на предлог председника народне скупштине, да се дискусија буџета заврши 10 априла, да говорници у иле групе могу говорити пун сат о сваком буџетском оделу.

Демократска Заједница стоји на гледишту, да председник парламента није разделио преостата дана буџетске дискусије по разделима како наредује пословник, већ по говорницима.

Вена је примила председников предлог. Министарски Савет држи да ће дискусија о државном буџету бити завршена можда још 31. марта.

Влада је одлучила да се неће мере заштеђу. Надамо се, да ће се тај принцип протегнути и на оне који предлажу и одлучују ради примера.

К. Јовичић.

За и против.

На чисто смо са феминизмом, његовом актуелношћу, и његовим програмом, који су пробуђују жену, као што дивно каже Др Ксенија Атанасијевић — испуниле високо човечиним циљевима. На чисто смо с њиме ми, који гледамо широким погледима данашњицу а још ширим и дубљим на будућност својих домова, Нације и Човечанства, — ми сви, без обзира на спол, на године, на знање или на свој и отпору чинимо да још чистије оваку каква јест а каква би требала да постане.

Понављам, без обзира на спол, јер нам се свакодневно пружа прилика да се уверимо како о феминизму — као и о сваком проблему — постоје разна мишљења и да све оштро наглашена схватања од стране и жена и мушкараца; а и против феминизма.

За, јакне, за човечност, за достојанство, просвету и заштиту, једнакост пред законом и при грађани закона; за прилици готово религиозно-строге и праведне, али Христовски надахнуто љубављу, опредељују се човек и жена према човеку и жени, и отпору чинимо да још чистије етичких елемената од којих је састављен сложен или изграђен њихово властојство ја.

Док неки малу човек, строго васпитава и њежно вољиво изјављује: „да бих вама, мајке, и ви све мучниче, пре него Богу подигао храм, из чисто љубави и поштовања, јер ради свега што је мени и за мене учинила моја мајка, науком сам да издигнем сваку жену, сваку мајку; дотле нека несвесна жена, девојка, или мушкарац образован па и просвешћен, игнорирају, чак и исмевају феминизам толико да изазивају сажаљење. Уво супротстављање је чиста немарност — да не кажем оскудиња способности — да се једнојнаш потруди у обављању разматрању о узроцима и идејној сдржини феминизма.

И ако је један говоренич о нама — проценат жена, противница феминизма релативно мањи од мушкараца противника, — једноставно и природно што га жене и воде — ипак је симптоматична појава да професије и egoизам не заражени мушкарици, а нарочито из редова омиљане роду прихватају идеје феминизма, те га сматрају једноставном концепцијом терену доброт и користима. Није искључено да међу феминистима има и вријанија у мотивима који их гоне у редове оних, како рачуно, но поље рада, и т. д., али је свакако за нас узгодна, а за противнике феминизма поразна чињеница да се број феминиста повећава, али њих претиче на њиховом властојству.

Наглашујемо ова два схватања која се што гледа укрупила у време наглих преокрета по саршкету Светског Рата, константно је да ће се она укрупити и на дане, за још дужи времена, не голико међу словенима колико међу аутријастичким и одушевљеним за бољи поредак, а једне и еготицизма, несвесних елемената, те друге стране. Уво укрупитије изазива безутрајно да један фактора који се уверене феминистички и словени Народни Женски Савет.

границити на збороне, конференције и акта, него се бацити на смишлен, позитиван рад у масама, од кога појединци као и заједнице морају имати неоспорне користи. — Са ова два фактора дају се феминистичке идеје преслајати и тамо, где су запирале, и у чкал објектима, и у свакој области, и у свакој идиолозија за сваку идијелу акцију.

Астражирајући политичке прилике, економске несрећности, парламентарне траже, доколике законодавна, као и бескорисна партиска надмудривања, или и критиквију их, — треба, из најчистијих полова неговати и ширити феминизам, јер он то заслужује са својом давом, једноставном и охријативном, са веном клицом материнства и непреступним извором љубави према породици и бризи за будућност и судбину нараштаја. Феминизам спада међу велика питања, од чијег правог решења његових захтева и постигнућа далекосежних изгледа за којим иде, може се омогућити давања истада међу народима и расама. Прочитати су изјавили за коришћење и обилан радом. Спроводе жене, породице, поједнак, деца без родитеља, налазили су помоћи и уопште, законла, одне и хране код Материнског Удружења. Све је то лено, кратко и похвално, да се извештају не би могло шта приговорити, да није у њему буди момената којима је стари одбор доносио одлуке, да се нешто био колективан од него укупности свих чланова организације.

На питање председнице госпође Персе Симић „прима ли се извештај“ — устала је госпођа Ју. Чуриловић, и одмержени, својственим јој тоном почела критиквати онај део извештаја који говори о иступању Материнског Удружења из Народног Женског Савеза и приступању у Народну Женску Заједницу. Она стварна критика пробулила је духове и настао лан и бука једног дела чланица која је волила г-ђа Симић хтела је одузети реч г-ђи Чуриловић; хтело се забанурити и ставити даску пред оци свеним чланицама, који разумију значај изостанка организације каква је Народно Женско Удружење, и који изостајући чланицу међу њима, одговорности оних који су такве одлуке доносили по личним схватањима.

Дебата се жучно волила у галами и надвињавиу, и ко зна докле би, да време није одмицало, те је једна чланица ставила предлог да се извештај „прими у резерву“ одлука наставља, у коме се говори о иступању Материнског Удружења из Народног Женског Савеза и приступању Народној Женској Заједници — и да се за предлог гласа.

Ово је извршено; са већином гласова предлог је примљен.

У непрекидној галами извршено је бирене ново одбора, коме је сада председница Др. Катина Радуловић, а секретар Оце. Оце је једна одличница и организаторка Материнског Удружења, а једна зменица г-ђа Теодора Шулџић, управница чланица Женског Покрета.

Код венгулатија предлаже г-ђа Др. М. Живановић да се што пре сазове ванредна скупштина, на којој се спорно питање има претрети и корегирати према захтевима чланица. Скупштина предлог прила.

На конму је изражено признање старом одбору и председници г-ђи П. Симић које су узложиле доста труда да Материнско Удружење досеже резултате рада и покривања.

Новом одбору и његовој председници г-ђи Др. Јаскић-Радуловић желимо успешно завршити послове ове године; желимо напредак Материнском Удружењу, али се свакако надамо да ће оно не заобилазним путевима него равно поћи своје циљу; да у заједници са свима женама наше велике Отардине служи за пример рада и покривања, а да наша заједница је понос Српкиња, Хрватица и Словеника Народни Женски Савет.

Ј. О.

Учителнице за своја права

Године 1920 Организација Учитељица и Забављива обрнала се молбом Г. Министру Просвете, да на основу принципа једнакости рада, а девице; за једнаке дужности, једнака и права — постави за утврђивање женских основних школа учителнице; као и да надзорништво над основним школама добије и учителница. Г. Министар је устојео уво молбу и све георгалске жене школе добише управителнице у једина у то доба ур. вежбаонице Жен. Уч. Школе у Георгалу, постављена је за надзорништво женских школа, коју је дужност вршила све до септембра 1921 год. када је постављена Ју. И ако овај акт није био у опреси са зак. о ош. школама, јер је био у претрону Краљевин случајева, да учителница у четворазредној сеоској основној школи врши дужност и управителнице, а члан 63 зак. о ош. шк. гласи: председница наставничког већа је управителница (управителница)... она се ово питање у 1921 год. и даље постављала. Новим Законом о ош. школама који је кроз кратко време изићи пред Народну Скупштину, даје се учителници право, да може бити учителница, само у закону предвиђеним случајевима, а да би учителница могла бити постављена и за надзорништво нема ни помена.

Учителнице ипак спрема за будућност а живином у доба, кад се у целом свету даје равноправност жена, па и у нашој Краљевини се не уступа у том погледу, јер имамо и женских лекара, архитекте, адвоката, доцента Универзитета, професора и др., само се учителници спори право, које је уживала од 1920—1925 год. Новим Законом се предвиђа тек у изузетним случајевима, а да она може користити напред.

Организација Учитељица и Забављива тражи од Министра Просвете, да се у нови Закон усуне допуна, да у учителница може добити она положаја без ограничења, а да се увне пре реч надзорник реч надзорница; управитељ — управителница, а да се уопште уопште не тумачења, као што је било на учит. збору у Георгалу по предмету забављивања учителница; да се те положаји односе само на учитеље, позивајући се на Закон у коме су биле само речи мушког роду, управитељ, надзорник.

Организација Учитељица и Забављива изјављује да потпуно одраде на надлежном месту, пошто она обећања и да се у питању управителница изићи уједно пред оправданим захтевима, али у питању надзорница обећање није било тако одређено.

Брандес о женском питању

Георг Брандес, дански писац светског гласа, један од ретких универзалних духова, посветио је још у младим годинама велику пажњу женском питању. Он је 1869 године превео на дански језик Дие. Суварна Мила своје дело „Подвизи и мучења“, али је један од великих домова постао зачетником модерног женског покрета у Данској. Познато је, да је Мил један од првих мислилаца, који су се залажили за грађанска, друштвена и политичка права жене. У сад поменутом му делу захтева он потпуно изједначавање женских са мушким на свима галама људског живота.

У својој аутобиографији прича нам Брандес, како га је један несретан брак који је имао прилике упознати, навео, да размисли о животу и подвргава критички односе, који је дотле са поверљивом и олако узимао. — Можда неће бити без интереса ово место у изводу цитирати.

„Отмена кућа. Муж у младости био, велики, снажан, јако физички, жестоко. Жена утати, сувише мала, и пола потпуно необавештена не пристије уз њега, који је својом лакоумношћу наука себи болест, коју треба лечити и која га чини одржатиом. Она жели раскид, он му се противи, да не ја изазва јаван скандал.

„И тако сам“ — пише Брандес — „још као млад човек примио силан утисак о

Жена на истову Совјетске Уније

беде модерног присилног брака. Као кроз пукотину на глаткој површини друштва бацио сам поглед у понор свију жуака. У једној несрећној слушци сам несрећно ступио хиљада и осећао сам се позваним да ово зло назovem правим именом и по којој снази да га спречавам да се шири.

„Са очима ми је спала копрена. Под лицемерским видом љубави скривала се међусобна мржња и одвратност. Код парова у вишим staleжима засељаво се спољашњи сјај логора. Али ко је оштрије гледао, могао је опазити, како се зло успело до врхова друштва.“

„Пружити помоћи није било лако, јер су наслешене и стечене болести, глупост, поквареност, прегрут и злоба биле једном ту. Али друге институције требале су бити такве, а не да разорне силе паралишу, а не да им што више простора дају — осигуравајући жртву.“

„Подожај жене везане противу своје воље био је недостајан, често очајан. Јер она је као мати могла бити повођена на месту, које је у највећима болело. Један једини несрећан брак ми је као отворене показав, што је брак заједно у безброј случајева, колко је зависан жениној положају.“

„Али да је жена у модерном друштву била пододржана, да је половина људског рода законом била потиснута, одавало је, да је право, које је у друштву постојало, у опште било жалосно. У односу између силних и слабих, богатих и сиротних морало је бити исто неприкладно стање, као и међу мужем и женом.“

„Моје су се мисли дубоко укљebile у хваљени друштвени поредак и они су са увек малим чуњем и већим немиморона најизајале свугде на шупљину.“

Д-р Ј. П.

Барадјаја жена при Лиги Народа

Сер Остен Черберлен употребио је поново пре неколико дана сва свој учинак да би се усвојио предлог за наименовање жена у нарочитим случајима при Лиги Народа, да које би оне имале специјалне способности. Он је нарочито истакло потребу да се наименовање жена као члан „Одбора за Здравље“ жена или као време да решава и сва хумана питања.

Др. Бенен је потпомагао предлог и он Савета се очекује издавање инструкција за председарице да поновљено, жене где год буде било могуће, као чланове у секцијима за здравствена питања.

М. Б.

Прилажите за фонд листа.

Српска игра и песма као мотив уметничког плеса*

Било је то пре шеснаест година када је госпођа Драга Магациновић, удружена са д-р Ђором Прином, после студија у Немачкој, први пут испустила са својом новомом смелом босовија пред пречито необавештеном јавношћу, довелек и запрепанућу публику преразнога Београда. Кажем необавештено јавношћу, јер могли су се онда на прсте избројати они који су знали шта та новина значи за телесно и душевно здравље, за лепоту и китовисање тела, за развијање и недовољно естетичких осећања, за подизање расположења и животне радости, — у краткој шта она пружа у васпитном и уметничком смислу. Велина публике је, напротив, у овој новотији видела нешто непористо и необично, а мајке су, врло много, истинале још један свој први разлог: онај наш вештај страх од назаба. Због школе г-ње Магациновић водила се борба у кући између родитеља и деце, у јавности између обавештених и необавештених. Старија генерација азунала је доста енергичан став према тој „опасности“ која је претила да заведе и поведе на странпуну наш женски подмлада. А омладна? Она је одушевљено прихватила ритмичку гимнастику г-ње Магациновић, тај назив било је обилада у којој је требало прогутати смелу новину. Нарочито ученице, гимназисткине, сма-

* Конференција одржана у Палеу, на конференцији Народа за Ритмичку и Пластичку г-ње Мице Магациновић.

„Prager Presse“ у броју од 3. П. т. г. објављује чланак под називом „Славно од свога сталног московског дописника И. Е. Шрема. Уверена да ће тема интересовати и наше читатељице, доносимо га у преводу.“

Законодавство и пракса Совјетске Уније веома су наклоњене женама, наравно у колико то допуштају тамошње прилике. Труде се да ослободе жене свих претсуда старих времена, некадашњег законодавства, јавног мњења, вере и обичаја. У европској Русији успеси су прилично очевити. Томе је много допринело оснивање разних домова за мајке и раднице, равноправност жене у свима пољима, како у фабрици тако и у наредности, издавање многобројних наредности по којима се жена изјачавала са својим задовољством, оштрије осведочења, о браку, олакшале за време трудноће и порођаја. Али још јаче се осећа она ред тамо, где је до сада владало патријархални живот, дакле у провинцији и нарочито тамо, где је патријархални систем подржавао верске и моралне обичаје т. ј. на истову, у неправилним покрајинама, међу мухамеданцима.

На истову Совјетске Уније ступају многи народи, код којих је до краћког времена па и данас, жена била првобудно, без права на својину, и без друштвених и јавних права. Агитација Совјетске продрла је у те крајеве, и не ослања се само на масе, које су биле влади врло далеке, него и на жену. Већ сама та околност да се жена издржава одисто мухамеданској средини са непокривеним лицем, да учествује на изборима за сојејте, да сарађује у јавним институцијима, с обзиром на истову схватале о жени није само важан, већ револуционарн преломент. Овоме је много припомогло и то, што је турска национална влада у својим шире оне же да у центријали потпуније жене од старих претсуда. Али савалдати на стотине и стотине година застареле претсуде и обичаје није било лако, и треба га сматрати као истински добитак, и ако је у ствари релативан. Нове погледе о жени и њеној улози у приватном и јавном животу потпуно шире оне же да запада или српској Совјетске републике, које су имале прилике да се не да у центријали баве сличним послом, па чак су им често ти послови постали и циљ живота. Јавност у Совјетској Унији веома подупире те тежње, јер она гледа у њима двоје: револуционарну победу додасадњих година и да се, да се економски искоришћује сва сва могућа енергија оне же. Оно шире европизма и међу женама на истову, највише потпомаже рад у различитим радничким и селачким клубовима, који се оснивају постепено свуда, где се нађе јаван функционер или јавна

трале су за срећну ону другачију која је код родитеља успела да се ушине у школу, у ритмичку гимнастику и да чак учествује на јавним извојима.“

Онде нам се намеће питање: шта је узрало побудило г-њу Магациновић да збуњује безазелн Београд и шта је навело да руди мир толикој породици?

То је био један, у Београду догле невидени, догађај. Америчанка Алан Мод, уметница праваг естетистичког, који је извојила своје плесе, дошла је у Београд концерат у музику Шопена, Мендесона и Штрауса. Пред тим догађајем Београд је стао зачућен и запанен, а г-ња Магациновић усхићена у највећој мери. Дошло је лично познатиство њено са уметницом Алан Мод, са којом се срела у атлетској палисти сикларе Надежде Петровић. После тога г-ња Магациновић студира у Немачкој уметничку игру и отвара код нас прву школу за Ритмичку и Пластичку.

Позната је ствар да уметност сваке епохе носи или општееванске ознаке, заједничке свима културним народима, или обележе народно, расно или уметничко, чак и код најбољих уметника. Уметности, народи између она два правца, превага једног или другог у погледу технике, стила и мотива.

У историји наше књижевности и уметности видимо исте појаве. Док је средином деветнаестог века наше песнике инспирисала народна поезија, крајем деветнаестог и почетком двадесетог века претсуда је кључна била за иде са општом струјом западних народа. Тако је било

функционером, који су вољни да приме постоје организације.

Овде улази преглед, како је организациони рад међу женама, нарочито оснивање клубова, у појединим деловима Совјетског истока, какав успех је био постигнут и шта је циљ рада.

У Асеребијану (Јужни Кавказ) основан је први Женски Клуб год. 1920, по имену револуционара Али Бараму. У почетку припадају је Клубу само 100 жена, та време из Асеребијану крају год. 1926 Клуб је имао 1600 чланова. Његов рад није примећен само у Баку, главном граду Асеребијана, него и у целој покрајини, где су основана и два нова Клуба. У тим клубовима су школе за ликвидацију аналфазита, политичке, т. ј. комунистичке школе, курсеви за опште васпитање, за оштрије осведочења, за спремање младе татарке и туркиње за педагошки рад на селу. Основали су школу за бабице, која је бројала у последње време 86 ученица, што је веома висок број. Клуб има и курсеви за балет, позоришне представе, свирање и певање, и т. д. Поред политичких предавања одржавају се и курсеви о књижевности, мухамеданцима, дејим белистима, васпитању деце и т. д. До краћког времена је било велико позориште без глумица, и женске улоге глумили су мушкарци, а данас је савалдана и та претсуда и драмски кружак Женског Клуба доо је и глумице.

Многа гора је била у почетку ситуација у Туркестану, где је опште развијана национална стовиштина, тако да што је то случај у Асеребијану. Патријархални начин живота је дубоко укорењен. Ту је био основан Женски Клуб 1925 г. Већ при крају прве године рада, овај Клуб је извршио врло много измена, као и Барамов Клуб. Успоставио је везу између градова и појединих села, тако да се свако село налазило под надзором Клуба за своје средине и ту се савезују за све ствари. Клуб има три одељка: културни, радни и економски. Поред тога издржава саветодавницу за деце болесте, за мајке, амбуланту и лејне забавишнице. Жене Туркестанке, које су се образовале у Клубу, поседују са лекара, болничарима села, носиоце лекове и отпундарице лекара, и т. д. Тим придобијају поверене стовиштина, врше пропаганду међу селанцима, придобивају их за нови начин живота па и за нови режим. Лекари одржавају популарна предавања о разним белистима, и раздају лекове по ниским ценама. Кроз Клубску амбуланту пролази просечно 4000 болесних пацијената, а свако од одељења за ликвидацију аналфазита, за васпитање и гинеколошко одељење. Приређују се и практични курсеви за уређење банте, за ткање, за поправљање шивела и т. д. Веома лек пример дао

се музиком. А пред ослобођења и уједињање јавља се понова уметничка тежња да се прили из народног блага. То видимо и данас у јавности. Лекари и уметници, Покунска су у књижевности, у вајарству, сликарству, декоративној уметности, музици, па чак и архитектури да се национални дух изрази у националном стилу савременим уметничким средствима. На разним, странама јављају се покушаји да се наша култура постави на националног блага.

Једна грана уметности је играња којој се до данас у том смислу није ништа покуњало. Мелумти, мотиви народне поезије и песме пружају материјал за савремену ритмичку и пластичку одбрану. На сада интересује у том правцу и креће ритмика и пластика г-ње Магациновић. Да ли је њен рад само преносиће општих мисли и пресавештене општа што је научила од својих учитеља Давроде, Бодea, Леландија и Лабана? Или је то покушај самосталног стварања на националном гледу из грађе коју пружа наша традиција и наш народни живот?

У почетку, сасвим разумљиво, рад г-ње Магациновић показује оно опште човечанско, опште, али 1929. године, сависни спонтано изаше љубави према лепоти наших кола, која су после рата толико настрадала у новом друштвеном културном животу, г-ња Магациновић почиње да ритмички и пластички обрађује наше националне игре. Прво је обрадила Србијанку, па Бурњевку, и онда су се ређала друга кола: Косовице, Вранански, Пелуде, итд. Изаше и три нови премојалика, Славјанка и јужно српска Па-

је једно племе у Амолнику, које броји 1600 породица. Ту се којукоје године више стотина жена научно писати и читати, а затим су саме основале Женски Клуб, са широким делокругом рада. Наравно да се овакве појаве не могу генерализати, али их ипак можемо забележити неколико десетина.

На врло тежке услове за рад су највише борци за женски покрет у републици Бурјатланд. Становиштво је још у великој невољи. Рад је почео тек године у години 1926. У току прве године се подигао проценат писмености међу жена од 1 на 7, а међу девојкама од 7 на 20. Овде рад напредује опште врло полако и ограничен је на најразумљивије просвећивање преко скупова и забави.

У Дагестану на Каспском мору постоји Женски Клуб већ више година. Има 150 чланова. Ту се којукоје године од половине чиниоци тамошњих совјетских области. Клуб има саветодавницу за мајке, забавиште за децу, организацију покрете жена у провинцијима, попуњава их ткању нилимова, пољопривреду и т. д. И овде највише успеха има просвећивање хигијене, које врше лекари.

Много тежња има просветни рад у Кини. Умештај је у великој мери различит од националности становништва и разлике у њиховом богатству, али због малог броја вариоци, већ због нарочито ниског културног нивоа и неписмености. До сада су постигнути резултати незнатни. Просвећивање се састоји у томе, да су жене организоване путујуће агитационе колоне, које имају за задатак да утичу на жене да напуштају обичаје и да се заинтересују за јавне појаве. Овај посао је веома тежак, али ипак није без изгледа на успех, јер су киргизске жене веома даровите и веома љубопитљиве, што иде у прилог новим апостолима. У тој покрајини већ сада постоји 40 станица за раднице, неколико Женских Клубова, лекарске консултације за жене и т. д. Код киргизске жене једном схвате нову науку, ништа их више не задржава, већ се саме предузимају пут на десетину километара да присуствују предавањима или седницама, за коју су благовремено сазнали да не се одржати.

Извасредно важно место у Женским Клубовима у Средњој Азији заузима Женски Клуб у Самарканду. У овоме најстаријима и пошто му је средине у месту са стотину хиљада становника, највише реноме и најбоље је опређен. Али и овде је почетак био веома тежак, јер је велики број становника муслиманске вере, и претсуде су имале у почетку јаку улогу. У почетку су у Клубу долазиле само жене из околине, а има преко 500 чланова, а разна приређивања у Клубу поседује неко хиљада жена. Највећи број жена припада Узбецима, малим Татарима, а остале, око 120 припадају најразличитим азиским племенима. Кад је Рудолф Лабан са својом групом из Хамбурга гостовао у нашем позоришту у Београду, приређивање је једном часу у Школу за Ритмичку и Пластичку. Тада му се нарочито свидела г-ња Магациновић, рекао јој је, „да ствари, ви бисте из тога материјала мушкарци какав велики плес; али жена обично стаје на пола пута“.

Две године после тога, и можда баш због тога, покушава г-ња Магациновић да створи своју пластичку групу „Јелисавку“ по истоименој песми у народној поезији од г. Михаила Сретеновића. То је био први дојде замисли веште трилогије *Косовска Која*. Али како замисао о извојени Косовске битке није могла да се оствари без довољног друштва ученика, то је из народне легенде узета само завршна сцена *Косовска девојка*, која као елемент и молила чини прелаз од пластичне историје Јелисавке на пластичној балади *Српска мајка Југовина*.

„Јелисавка“ је састављена из народних кола, песама и елементарна народне песме о вили.

„Косовска девојка“ састављена је из општих паганских мотивних покрета са извојеним народним православним крстом на завршетку.

„Мајка Југовина“, мелумти комбинација је, пре свега, од покрета које се виђају на нашим старим фрискима, дакле у византијском стилу. Такав је чисто деловитији увод ове баладе коју чине песне: долазак двораца, деце и снаха. Друга арста покрета из које је „Мајка Југовина“ састављена, Јесу изражајни

